

Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Programına İlişkin Metaforik Algılarının Karşılaştırılması*

Necdet AYKAÇ¹
Muğla Üniversitesi

Özkan ÇELİK²
Gazi Üniversitesi

Öz

Bu araştırma, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitim programına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit etmek ve karşılaştırmak amacıyla planlanmıştır. Araştırmaya 101 öğretmen ile 174 öğretmen adayı katılmıştır. Verilerin toplanması aşamasında öğretmen ve öğretmen adaylarından “Eğitim programının sahip olduğu özellikler düşünüldüğünde, mevcut programı.....’ya benzetirim; çünkü,.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri nitel yaklaşımla betimlenmeye çalışılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde nitel analiz yöntemlerinden, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler MS Excel programına aktarılmış ve yüzde/frekans dağılımları ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin eğitim programına ilişkin oluşturdukları metaforların büyük oranda olumsuz algı ifadeleri içerdiği buna karşın öğretmen adaylarının ise, öğretmenlere göre daha olumlu ifadeler içeren metaforlar oluşturdukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim programı, metafor, öğretmen, öğretmen adayı.

Giriş

Bireylerin soyut ve karmaşık olguları anlama ve açıklamada kullandıkları metaforlar, özellikle sosyal bilimler alanlarında son dönemlerin ilgi çeken konularından biri olmuştur. Bireyler, belki farkında olarak belki de olmayarak iş ve sosyal yaşamlarında ifade gücünü arttırmak adına metaforları sıklıkla kullanmaktadırlar. Metaforlar bu anlamda iletişime ve ifade becerilerine katkı sağlayabilmektedirler. Bu alanda çalışan birçok araştırmacı tarafından metafor kavramı, farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Holman’a (1985) göre metafor oluşturma, hayal gücüne dayalı olarak, bir nesnenin niteliklerini başka bir nesneye yükleyerek tanımlamaktır. Miles ve Huberman’a (1994) göre metafor, iki şeyin arasındaki farkların görmezden gelinerek, benzerlikleri açısından karşılaştırmayı sağlayan mecazın bir çeşiti ya da edebi bir araç olarak görülebilir. Metaforlar bu anlamda kısmi soyutlamalardır. Lakoff ve Johnsen’a (2003) göre ise, metaforlar günlük hayatımızda sadece dilde değil düşünce ve hareketlerimizde de epeyce yaygın olarak kullandığımız unsurlardır. Bu anlamda dilsel kanıtlar temelinde bizim kavramsal sistemimizin doğada metaforik olarak bulunduğu söylenebilir. Vasnidou ve Ortony (1990)’a göre de metafor, başka bir deneyim terminolojisi içindeki deneyimleri somutlaştırmada ve yeni durumların ya da karışık başlıkların adlandırılmasını açıklamak adına kurulan benzetmeler şeklinde tanımlanmaktadır (Akt. Güven ve Güven 2009). Tanımların ortak noktasından hareketle metaforlar, kavramların anlaşılmasında zihinsel süreçleri düzenlemek adına günlük hayatımızda da bilinçli ya da bilinçsiz olarak sıklıkla kullandığımız, benzetmeler aracılığıyla anlamlandırma ve somutlaştırma araçları olarak tanımlanabilir. Bu anlamda oluşturulan metaforlar bireylerin yaşadığı deneyimlerini yansıtmada ve algılarını belirlemede bir araç olarak kullanılabilir. Metaforlar, eğitim bilimleri alanında da kavramların analiz edilmesinde, yaşama yakınlık sağlayarak anlaşılır duruma getirilmesinde, deneyimlerin aktarılmasında, duygu ve düşüncelerin paylaşılmasında, bir nesneye, kavrama ya da olguya ilişkin algıların belirlenmesinde kullanılmaktadır. Bu bağlamda son

* Bu çalışma, I. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur, 5-8 Ekim 2011, Eskişehir.

¹ Doç. Dr., Necdet Aykaç, Muğla Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, necdetaykac@gmail.com

² Arş. Gör., Özkan Çelik, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Anabilim Dalı, ocelik@mu.edu.tr

yıllarda yapılan ve bazı eğitim kavramlarına ilişkin görüşleri metaforlar aracılığıyla tespit etmeyi amaçlayan çalışmaların sayısı, uluslararası literatürde (Botha, 2009; Jensen, 2006; Thomas & Beauchamp, 2011; Visser-Wijnveen, Van Driel, Van der Rijst, Verloop, & Visser, 2012) olduğu gibi ulusal literatürde de (Aydın ve Pehlivan, 2010; Boyacı, 2009; Cerit, 2008; Saban, 2009; Ünal, Yıldırım ve Çelik, 2010) epeyce fazladır. Ancak; araştırmacılar tarafından ulaşılabilen, eğitim programına ilişkin metaforik algıları tespit etmeye yönelik araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır (Örten ve Erginer, 2010; Semerci, 2007). Bu araştırmalarda da program geliştirme kavramı üzerine metaforik algıların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmacılar, başarısızlık oranı yüksek eğitim reformlarına ilişkin olarak, eğitim programlarının uygulanmasında bir arabulucu görevi yapan öğretmenlerin algılarına daha yakından bakmak durumundadırlar. Fraser ve Ridgway'e (1990) göre öğretmenlerin değer ve düşüncelerini belirlemeden, uygulamalarda yapılan değişikliklerin verimliliği çok da mümkün olmamaktadır (Handal & Herrington, 2003). Bu anlamda eğitim programlarının değerlendirilmesinde öğretmen ve öğretmen adaylarının programa ilişkin algıları büyük öneme sahiptir. Eğitim sürecinin uygulayıcısı ve rehberi konumunda olan öğretmenlerin, eğitim programını olumlu ya da olumsuz algılaması öğrenme sürecinin etkililiği üzerinde belirleyici olmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin uyguladıkları programa ilişkin oluşturdukları metaforlar, eğitim programındaki sorunları ve aksayan yönleri göstermede önemli bir veri aracı olarak kullanılabilir. Bu bağlamda öğretmenlerin uyguladıkları programa ilişkin oluşturdukları metaforlar, eğitim programındaki sorunları ve aksayan yönleri göstermede önemli bir veri aracı olarak kullanılabilir.

Bir programın yazılı ya da basılı halinden çok uygulama sürecindeki etkililiği daha önemli olduğu için programın uygulanabilirliğinin tespit edilmesi gerekebilmektedir. Bu araştırma da, 2005 yılında yapılandırıcı yaklaşımı temel aldığı belirtilerek uygulamaya konan eğitim programının, uygulama sürecinde öğretmenlerin programa ilişkin algılarını tespit ederek uygulamadaki sorunları ortaya çıkarması açısından oldukça önemlidir. Eğitim programı uygulama açısından ele alınıp değerlendirildiğinde, programın birebir uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşleri önemli bir veri olarak kabul edilebilir. Eğitim programı teorik anlamda ve gözlemlere dayalı olarak değerlendirildiğinde ise, program üzerine eğitim almış, okul deneyimi ve uygulaması derslerinde gözlemler yapan, uygulamalara katılan, öğretmenlik mesleğini seçip programın birer uygulayıcısı olarak görev alacak olan öğretmen adaylarının görüşleri önem kazanmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitim yaşamlarındaki ve mesleki yaşamlarındaki deneyimleri hakkında bilgi verecek ve düşüncelerini ortaya çıkaracak olan metaforlar, programın nasıl algılandığına ilişkin bilgi edinmemize olanak sağlayabilecektir.

Bu araştırmanın temel amacı, eğitim programlarının uygulayıcısı olan öğretmenlerin ve eğitim programlarını teorik anlamda tanıyan ve programların uygulayıcıları olacak öğretmen adaylarının programa ilişkin algılarını kullandıkları metaforlar aracılığıyla tespit etmektir.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Mevcut eğitim programının uygulayıcıları olan öğretmenler, programa ilişkin algılarını hangi metaforları ve gerekçeleri kullanarak ifade etmişlerdir?
2. Eğitim programını teorik anlamda tanıyan ve ileride uygulayıcısı olacak öğretmen adayları, programa ilişkin algılarını hangi metaforları ve gerekçeleri kullanarak ifade etmişlerdir?
3. Öğretmen ve öğretmen adaylarının mevcut eğitim programına ilişkin algılarını ifade ettikleri metaforların cinsiyet ve branşlar açısından dağılımları nasıldır?

Yöntem

Araştırmada, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri nitel yaklaşımla betimlenmeye çalışılmıştır. Nitel yaklaşım, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmaya 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği (SÖ), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SBÖ), Fen ve Teknoloji Öğretmenliği (FÖ) ve Türkçe Öğretmenliği (TÖ) bölümlerinde öğrenim görmekte olan 174 öğretmen adayı ile Muğla ili ilköğretim okullarında aynı branşlarda görev yapmakta olan 101 öğretmen katılmıştır. Katılımcılar, belirlenen branşlardan olma ölçütünü karşılayan ve gönüllülük esasına göre araştırmaya katkı sağlamak isteyen öğretmen ve öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Çalışma grubunun özellikleri tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1.

Çalışma Grubunun Özellikleri

Branş	Cinsiyet	Öğretmen		Öğretmen Adayı	
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Sınıf Öğretmeni	Kadın	25	24,8	22	12,6
	Erkek	17	16,8	17	9,8
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Kadın	7	6,9	16	9,2
	Erkek	7	6,9	29	16,7
Fen ve Teknoloji Öğretmeni	Kadın	12	11,9	33	19,0
	Erkek	9	8,9	31	17,8
Türkçe Öğretmeni	Kadın	14	13,9	11	6,3
	Erkek	10	9,9	15	8,6
Toplam	Kadın	58	57,4	82	47,1
	Erkek	43	42,6	92	52,9

Tablo 1’ de görüldüğü gibi araştırmaya dört farklı branşta 58’i kadın 43’ü erkek olmak üzere toplam 101 öğretmen katılmıştır. Eğitim programına ilişkin metaforik görüşleri alınan araştırma grubunun 42’sini (%41,6) Sınıf öğretmenleri, 14’ünü (%13,8) Sosyal Bilgiler öğretmenleri, 21’ini (%20,8) Fen ve Teknoloji öğretmenleri, 24’ünü (%23,8) ise Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Bununla birlikte araştırmaya 82’si (%47,1) kadın, 92’si (%52,9) erkek toplam 174 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 39’u (%22,4) Sınıf öğretmenliği, 45’i (%25,9) Sosyal Bilgiler öğretmenliği, 64’ü (%36,8) Fen ve Teknoloji öğretmenliği ve 26’sı ise (%14,9) Türkçe öğretmenliği programlarında öğrenim görmektedir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında öğretmen ve öğretmen adaylarından “Eğitim programının sahip olduğu özellikler düşünüldüğünde, mevcut programı.....’ya benzetirim; çünkü.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılar, önceden hazırlanmış formlar üzerine görüşlerini yazmışlardır. Her katılımcıya araştırmanın amacı ve kendilerinin bu araştırmaya sağlayabileceği katkıları konusunda bilgi verilmiştir. Ayrıca verdikleri bilgilerin hiçbir şekilde bu araştırma haricinde kullanılmayacağı, isimlerinin ve çalıştıkları okul isimlerinin de verilmeyeceği konusunda açıklama yapılmıştır. Katılımcıların formu geniş bir zamanda ve rahat bir ortamda doldurabilmeleri için formlar birkaç günlük sürelerle katılımcılara bırakılmıştır. Araştırmacılar, katılımcılarla teker teker görüşerek ya da bir katılımcının yardımıyla çevresindeki katılımcıların da formlarını toplamışlardır.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesinde ve yorumlanmasında nitel analiz yöntemlerinden, betimsel analiz tekniği kullanılmış, öğretmen ve öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar olumlu veya olumsuz algı içermelerine göre gruplandırılmıştır. Verilerin çözümlenmesi sürecinde nitel veriler benzer yanları dikkate alınarak 12 kategoride gruplandırılarak frekans ve yüzde şeklinde ifade edilmiştir. Nitel araştırmacılar bir tasarım bilgisine sahip olmak durumundadırlar. Buna ek olarak, tüm araştırmacılar çalışmalarında kendi özel deneyimlerini bir araya getirirler. Bu genellikle belli bir özel alan, konu bilgisi, bakış açısı ve teorik yaklaşım içerir. Bütün bu belirteçler çalışma sürecinde bir kılavuz gibi görev yaparlar (Bogdan & Biklen, 1992).

Öğretmen ve öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması süreci 5 aşamada gerçekleştirilmiştir (Saban, 2009): (1) kodlama ve ayıklama aşaması, (2) örnek metafor derleme aşaması, (3) kategori geliştirme aşaması, (4) geçerlilik ve güvenilirlik sağlama aşaması (5) nicel veri analizi için verileri MS Excel programına aktarma aşaması olarak sıralanmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında yazılı veriler sayısallaştırılmıştır.

Verilerin analizi aşamasında üç farklı kodlayıcı tarafından veri kodlaması yapılmıştır. Kodlayıcıların oluşturdukları temalar bir araya gelinerek değerlendirilmiş ve ortak temalara karar verilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler gruplandırılarak olumlu ve olumsuz olarak değerlendirilmiş, yüzde ve frekans şeklinde tablolarda gösterilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmen ve öğretmen adaylarının oluşturdukları metafora ilişkin düşünceleri ve ifadeleri olduğu gibi verilmiş ve araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır.

Bulgular

Tablo 2.

Öğretmenlerin Programa İlişkin Algılarını İfade Ettikleri Metaforların Dağılımı

Metafor Sınıfı	f	%
Arızalı, kullanılamayan nesne	19	18,8
Sistem	11	10,9
İyi, nitelikli ve kaliteli bir ürün	7	6,9
Kopya çekme işi	3	3,0
Sınırlandıran, tekdüze kurallar	13	12,9
Özgürleştirici, katılım sağlayıcı etmenler	3	3,0
Yavaş ilerleyen mekanizma	4	4,0
Gelişim çağındaki yavru	10	9,9
Karakterize edilemeyen	3	3,0
Değişkenlik özelliği olan, esnetilebilir cisim	9	8,9
Dış görünümü iyi ama içi boş nesne	15	14,9
Hedefe ulaşmada kullanılan araç, yol	4	4,0
Toplam	101	100

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenler, eğitim programını büyük oranda arızalı kullanılmayan nesne (%18,8) metaforuyla ilişkilendirmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenler eğitim programını çoğunlukla dış görünümü iyi ama içi boş nesne (%14,9) ve sınırlandıran, tekdüze kurallar (%12,9) olarak görmüşlerdir. Bununla birlikte öğretmenler eğitim programını en az oranda ise kopya çekme işi (%3), özgürleştirici, katılım sağlayıcı etmenler (%3) ve karakterize edilemeyen (%3) metaforlarıyla ilişkilendirmişlerdir.

Programa ilişkin öğretmenlerin benzettikleri metaforlar ve benzetme gerekçeleri aşağıdaki şekilde biçimlenmiştir.

Öğretmenlerin önemli bir kısmı eğitim programını arızalı çalışmayan bir alete benzetmişler bu yönüyle programın yeterli oranda işlevsel olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri şunlardır;

SBÖ1(K)- “Kullanma kılavuzu olmayan mutfak robotuna benzetiyorum. Çünkü eğitim programının doğru kullanımını bilmedikçe yararını göremeyiz.”

SBÖ2(E)- “Zaman ayarı bozuk son model bir ev aletine benzetiyorum. Çünkü program içerik ve konu bakımından güzel olmasına rağmen uygulamak için zaman ve imkân okullarımız için yeterli değil.”

FÖ16(K)- “Kapısı sürekli kilitli duran bir yangın merdiveni... Programın yönerge, öneri ve beklentilerin düzenli bir biçimde yazılı olmasına rağmen uygulamalarda birçok eksikliğin olduğunu düşünüyorum.”

Öğretmenlerin önemli bir kısmı ise programı olgunlaşmamış meyveye ya da kek'e benzetmekte bu yönüyle programın henüz okullarda oturmadığı ve istenilen ölçüde verimin alınamadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu görüşler şu noktalarda toplanmıştır;

SÖ42(E)- *"Tam olgunlaşmamış meyveye benzetiyorum. Çünkü programın uygulanmasında sıkıntılar yaşıyoruz. Öğretmenlerinde bu konuda eğitilmesi gerekiyor."*

FÖ17(K)- *"Kabarmamış bir kek'e benzetiyorum. Çünkü tıpkı bir kek gibi tüm malzemeler var ancak fırına verildikten sonra kek beklenen ölçüde kabarmıyor. Çünkü Türkiye şartları, okulların yapısı, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi ve öğretmenlere verilen eğitim yeterli değil."*

Öğretmenler programı kâğıttan kaplan, balon, doğan görünümlü şahin, işlerliği olmayan fabrika ve çıkmaz sokak gibi metaforlara benzetirken eğitim programının görünüşte iyi ama uygulamaya geldiğinde programın görüldüğünün aksine birçok sorunları bünyesinde taşıdığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen görüşleri şu şekildedir;

SÖ41(K)- *"Dışı parlak, içi kurtlu hazır yiyeceklere benzetiyorum. Çünkü program dıştan bakıldığında iyi gözükmesine rağmen uygulamada birçok sıkıntıyla karşılaşılıyor."*

FÖ12(E)- *"Kâğıttan kaplana benzetiyorum. Çünkü ses var görüntü yok."*

SÖ39(E)- *"Doğan görünümlü şahin'e benzetiyorum. Çünkü dıştan bakılınca güzel bir görüntü ortaya çıkıyor. Fakat işin içine girince öyle olmadığı gözüküyor."*

SÖ56(K)- *"Demet Akalın'ın tozpembe şarkısına benzetiyorum. Çünkü bu program hazırlanırken tozpembe hayaller vardı. Pembesi gitti tozu kaldı."*

Öğretmenlerin bazıları programı bir hayvana ya da insana benzetmişlerdir. Bu benzetmelerde daha çok kaplumbağanın yavaşlığından yola çıkarak programın henüz oturmadığına ve yavaş olduğuna ya da kamuflajı olmayan bukalemun gibi benzetmeler yaparak programın sosyal ve kültürel değişkenleri dikkate almadığına vurgu yapmışlardır. Öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir.

SÖ48(K)- *"Kaplumbağa'ya benzetiyorum. Çünkü oldukça yavaş ve bazen uzun sürekli duraklamalar yaşıyor. Kaplumbağaların oldukça fazla yükü var."*

SÖ52(E)- *"Kamuflaj özelliği olmayan bukalemun'a benzetiyorum. Çünkü program sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıkları göz önüne almamış."*

FÖ15(E)- *"Çağından geri kalmış bir bilim adamına benzetiyorum. Çünkü bu çılgın bilim adamı kendini bir yere kapatmış mevcut ilerlemelerden habersiz."*

Eğitim Programına ilişkin olarak öğretmenlerden az bir kısmı da olsa yeni programları şeker, tiyatro sahnesi ya da Güneş gibi metaforlara benzeterek programı olumlu buldukları yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen görüşleri şunlardır;

SBÖ3(K)- *"Şekere benzetiyorum. Çünkü bence Avrupa standartlarında çok iyi bir program... Uygulanması zor ama program olgunlaştıkça daha iyi olacak."*

SÖ49(K)- *"Tiyatro sahnesine benzetiyorum. Çünkü bu eğitim programında hiçbir öğrenci pasif değil her öğrencinin yapacağı bir iş var. Öğrencileri araştırmaya teşvik ediyor."*

TÖ31(K)- *"Güneş'e benzetiyorum. Çünkü Güneş varlığını belli bir sistem dâhilinde devam ettirir. Mevcut program da belli bir program ve sisteme sahip..."*

TÖ32(E)- *"Karayollarının yeni taşıtlarına benzetiyorum. Çünkü eski programlara göre daha gelişmiş. İhtiyaçlara daha çok cevap veriyor ve öğrenciyi merkeze alıyor."*

Öğretmenlerin programa ilişkin olumlu görüşleri daha çok programın Avrupa standartlarında olması, öğrencinin aktif olarak katılması drama gibi aktif yöntemlerin kullanılması ve belli bir sisteme ve bütünlüğe sahip olması yönünde şekillenmektedir.

Tablo 3.

Öğretmen Adaylarının Programa İlişkin Algılarını İfade Ettikleri Metaforların Dağılımı

Metafor Sınıfı	f	%
Arızalı, kullanılamayan nesne	19	10,9
Sistem	21	12,1
İyi, nitelikli ve kaliteli bir ürün	20	11,5
Kopya çekme işi	3	1,7
Sınırlandıran, tekdüze kurallar	19	10,9
Özgürleştirici, katılım sağlayıcı etmenler	10	5,7
Yavaş ilerleyen mekanizma	5	2,9
Gelişim çağındaki yavru	30	17,2
Karakterize edilemeyen	4	2,3
Değişkenlik özelliği olan, esnetilebilir cisim	14	8,0
Dış görünümü iyi ama içi boş nesne	18	10,3
Hedefe ulaşmada kullanılan araç, yol	11	6,3
Toplam	174	100

Tablo 3'e göre öğretmen adayları eğitim programını en çok oranda gelişim çağındaki yavru (%17,2) metaforuyla ilişkilendirmişlerdir. Bununla birlikte öğretmen adayları eğitim programını çoğunlukla sistem (%12,1), iyi, nitelikli ve kaliteli bir ürün (%11,5), arızalı, kullanılamayan nesne (%10,9) ve sınırlandıran, tekdüze kurallar (%10,9) olarak görmüşlerdir. Öğretmen adayları kullandıkları metaforlarda eğitim programını en az oranda kopya çekme işi (%1,7), karakterize edilemeyen (%2,3), yavaş ilerleyen mekanizma (%2,9) ve özgürleştirici, katılım sağlayıcı etmenler (%5,7) ile ilişkilendirmişlerdir. Önemli sayılabilecek bir bulgu olarak öğretmen adaylarının öğretmenlere göre programı daha fazla gelişim çağındaki yavru, iyi ve nitelikli ve kaliteli bir ürün metaforlarına benzettikleri görülebilir. Bu bulgu doğrultusunda öğretmen adaylarının programı öğretmenlere göre daha fazla oranda nitelikli buldukları ve zamanla gelişip eksiklerinin giderilebileceğini düşündükleri söylenebilir.

Öğretmen adaylarının metaforlara ilişkin görüşleri aşağıdaki şekilde biçimlenmiştir;

Öğretmen adayları eğitim programını kaplumbağaya, at yarışına ya da balığa benzetmişlerdir. Buna neden olarak sistemin yavaş işlemesi, öğrencileri en iyi olma konusunda yarışa tabi tutulması ve programın belirli bir zaman almasını göstermişlerdir. Bu doğrultudaki öğretmen adayı görüşleri şunlardır;

SÖA5(K)- *"Kaplumbağaya benzetiyorum. Çünkü ağır işleyen bir sistem..."*

SÖA6(K)- *"At yarışına benzetiyorum. Çünkü hep bir yarışın içinde olacaksın, İyi olacaksın ve derece yapacaksın."*

SBÖA166(E)- *Kaplumbağaya benzetiyorum. Çünkü eğitim programlarının yerleşmesi belirli bir zaman alacak gibi görünüyor."*

Öğretmen adaylarının bir kısmı ise eğitim programını labirente ya da sarmal bir merdivene benzetmişlerdir. Buna neden olarak da aynı şeylerin sürekli tekrar edilmesinden dolayı istenilen hedefe bir türlü ulaşamadığını gerekçe göstermişlerdir. Öğretmen adayları aynı şekilde programı puzzla, hipotezi olmayan akademisyene ya da kek hamuruna benzeten metaforlar kullanarak programın sürekli değiştiği ve yeterli ölçüde temellendirilemediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının görüşleri şunlardır;

SÖA7(K)- *"Labirente benzetiyorum. Çünkü ne yapacağını bilmeyen öğretmenler aynı yerde dönüp duruyor."*

SÖA8(K)- *"Sarmal bir merdivene benzetiyorum. Çünkü kendi kendine sürekli aynı şeylerin tekrarıyla hiçbir gelişme, ilerleme göstermiyor."*

FÖA53(K)- *"Puzzla benzetiyorum. Çünkü elimizde birçok parça var. Ancak bir türlü uygun yer bulunamıyor. Sürekli değişiyor."*

FÖA55(K)- *"Hipotezini kurmadan araştırma yapan akademisyene benzetiyorum. Çünkü program sürekli ve yetersiz bir biçimde değişiyor. Sistem içerisinde denek haline gelen öğrenciler at yarışındaki gibi her seferinde kuralları değiştirilmiş, aynı pistte dolaşıyor."*

Öğretmen adayları uygulanan eğitim programını cevize, bir ağaç fidesine benzetirken gerekçe olarak daha çok öğretmenlerin program konusunda yeterli hizmet içi eğitim almadıklarından dolayı bilmedikleri ve dolayısıyla uygulamada yetersiz kaldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının görüşleri şunlardır;

SÖA10(K)- *"Cevize benzetiyorum. Çünkü şu anki mevcut program öğretmenlerin uygulamada yetersiz olduğu program... Hizmet içi eğitim ile dış kabuk kırılabilirse içerisinde lezzetli bir tat bırakır."*

SÖA14(K)- *"Bir ağaç fidesine benzetiyorum. Çünkü bu program düzgün bir şekilde yürütülebilirse güzel meyve verebilir. Fide yetiştirmeyi bilmeyenlerin eline bırakılırsa kuruyup gider."*

SBÖA159(E)- *"Balta girmemiş amazon ormanlarına benzetiyorum. Çünkü uygulama yapan öğretmenlerin programla ilgisi olmadığını gördüm. Yani oyundan ve etkinlikten uzak geleneksel eğitim devam ediyor."*

Öğretmen adayları, eğitim programını tamamlanmamış bir tabloya, olgunlaşmamış meyveye, boş teneke kutu gibi metaforlara benzetilerek programda eksiklikler olduğu bu nedenle uygulamada sorunlar yaşandığı, görünürde iyi olmasına karşın uygulamada sorunlarla karşılaştığı yönünde görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşler daha çok şu noktalarda toplanmıştır;

SÖA36(E)- *"Tamamlanmamış bir tabloya benzetiyorum. Çünkü programın büyük bir kısmı tamamlanmış ama hala eksikleri var."*

FÖA68(E)- *"Olgunlaşmamış meyveye benzetiyorum. Çünkü eğitim sisteminde eksiklikler var. Gerek uygulama gerekse program yönünden eksiklikler var."*

TÖA107(E)- *"Boş bir küpe benzetiyorum. Çünkü programa uzaktan bakıldığında tüm becerilerin kazandırılması amaçlanmış fakat verilen etkinlikler çok yetersiz gözüküyor."*

TÖA116(E)- *"Uçağa benzetiyorum. Çünkü yakından bütün ayrıntılarıyla incelenen bir şey ama uzaktan sadece bir nokta gibi gözüküyor."*

Öğretmen adaylarının görüşlerinde öne çıkan diğer önemli noktalar ise; programın kâğıt üzerinde yapılandırmacı olmasına karşın uygulamada geleneksel bir eğitim sürecinin hâkim olduğu, programın yüklü olduğu, öğretmen ve öğrenciler tarafından henüz yeterince benimsenmediği bu yüzden istenilen hedefe yeterli oranda ulaşamadığı yönündedir. Bu görüşler;

TÖA115(K)- *"Birkaç beden büyük gelmiş kıyafete benzetiyorum. Çünkü eğitim programı için öğretmen ve öğrenciler hazır değil. Ders programı çok yüklü bu yüzden zaman yeterli değil."*

TÖA129(E)- *"Demiryollarındaki eski trenlere benzetiyorum. Çünkü kâğıt üzerinde yapılandırmacı yaklaşım modeline geçilmiş gibi görünse de hala birçok okulda geleneksel eğitim modeli kullanılmaktadır."*

SÖA142(K)- *"İnsan bedeninde emanet duran elbiselere benzetiyorum. Çünkü program düşünüldüğü gibi henüz benimsenmedi. Kıyafetlerdeki gibi programı da öğretmenler uydurmaya çalışıyorlar."*

Öğretmen adayları, eğitim programını yaratıcılığı sınırlandırdığı, tek tip bireyler yetiştirdiği öğrencilerin özgür düşünmesini sınırlandırdığı dolayısıyla eğitim programının sınırlandırıcı bir program olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yöndeki öğretmen görüşleri şunlardır;

SÖA131(E)- *"Akvaryuma benzetiyorum. Çünkü öğrenciler ve öğretmenler belirli kalıpların dışına çıkamıyorlar. Yapılandırmacı yaklaşım gibi görünse de öğrencilere yeni ufuklar açılması bir yana yaratıcılığı engelleniyor."*

SÖA136(K)- “Kafesteki kuşa benzetiyorum. Çünkü kafesteki bir kuş nasıl özgür değilse eğitim sistemindeki öğrencilerin özgür düşünmesi istenmiyor.”

FÖA80(K)- “Labirente benzetiyorum. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı’nın programına uyulması gerektiğinden öğretmenlerin bu programın dışına çıkıp başka şeyler yapılmasına izin verilmiyor. Bu nedenle çıkışı olmayan labirente benzetiyorum.”

Araştırmaya katılan öğretmen adayları programı iyi nitelikli ve olumlu olarak görerek daha çok bukalemun’a, yıldızlara, sirke, mutfak robotuna benzetmektedirler. Öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlar ve nedenleri şunlardır;

SÖA3(K)- “Bukalemun’a benzetiyorum. Çünkü günün şartlarına göre değişim göstermektedir.”

TÖA112(E)- “Yıldızlara benzetiyorum. Çünkü programın birçok özelliği var. Her öğretmen farklı özelliğinden faydalanarak ders işliyor.”

SÖA28(K)- “Sirke benzetiyorum. Çünkü eğitim programı sahip olduğu özellik ve yöntemlerle her bireyin ilgisini çekecek bir yöntem barındırıyor.”

SÖA11(K)- “Mutfak robotuna benzetiyorum. Çünkü birçok işlevi mükemmel bir biçimde yapılması için planlanmış. Öğretmen gibi bir kullanıcının rehberliğine ihtiyacı var.”

Öğretmen adayları bu görüşleri ile programın çok yönlü özellikleri olduğu, günün şartlarına göre ayarlanabildiği, öğrencilerin yaratıcılığını kullanmalarına olanak sağladığı, eski programa göre daha esnek olduğu ve etkinliklere yer vermesinin olumlu olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 4.

Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Programa İlişkin Algılarını İfade Ettikleri Metaforların Cinsiyet Açısından Dağılımı

Metafor Sınıfı	Öğretmen						Öğretmen Adayı					
	Kadın		Erkek		Toplam		Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Arızalı, kullanılamayan nesne	8	13,8	11	25,6	19	18,8	8	9,8	11	12,0	19	10,9
Sistem	8	13,8	3	7,0	11	10,9	7	8,5	14	15,2	21	12,1
İyi, nitelikli ve kaliteli bir ürün	3	5,2	4	9,3	7	6,9	11	13,4	9	9,8	20	11,5
Kopya çekme işi	-	-	3	7,0	3	3,0	2	2,4	1	1,1	3	1,7
Sınırlandıran, tekdüze kurallar	8	13,8	5	11,6	13	12,9	10	12,2	9	9,8	19	10,9
Özgürleştirici, katılım sağlayıcı etmenler	3	5,2	-	-	3	3,0	7	8,5	3	3,3	10	5,7
Yavaş ilerleyen mekanizma	2	3,4	2	4,7	4	4,0	2	2,4	3	3,3	5	2,9
Gelişim çağındaki yavru	8	13,8	2	4,7	10	9,9	15	18,3	15	16,3	30	17,2
Karakterize edilemeyen	2	3,4	1	2,3	3	3,0	1	1,2	3	3,3	4	2,3
Değişkenlik özelliği olan, esnetilebilir cisim	3	5,2	6	14,0	9	8,9	4	4,9	10	10,9	14	8,0
Dış görünümü iyi ama içi boş nesne	9	15,5	6	14,0	15	14,9	11	13,4	7	7,6	18	10,3
Hedefe ulaşmada kullanılan araç, yol	4	6,9	-	-	4	4,0	4	4,9	7	7,6	11	6,3

Tablo 4 incelendiğinde kadın öğretmenlerin kullandıkları metaforlarda eğitim programını en çok oranda dış görünümü iyi ama içi boş nesne (%15,5) olarak betimledikleri görülmektedir. Ayrıca kadın öğretmenler programı çoğunlukla arızalı, kullanılamayan nesne (%13,8), sınırlandıran, tekdüze kurallar (%13,8), gelişim çağındaki yavru (%13,8) ve sistem (%13,8) olarak belirtmişlerdir. Bununla birlikte erkek öğretmenler ise programı en fazla oranda arızalı, kullanılmayan nesne (%25,6) olarak belirtmişlerdir.

Erkek öğretmenler programı çoğunlukla değişkenlik özelliği olan, esnetilebilir (%14,0), dış görünümü iyi ama içi boş nesne (%14,0) ve sınırlandıran, tekdüze kurallar (%11,6) olarak görmüşlerdir. Erkek öğretmenler programın özgürleştirici, katılım sağlayıcı ve hedefe ulaşmada kullanılan araç, yol olma özelliklerine ilişkin metaforları kullanmazken, kadın öğretmenlerin programın bu özelliklerine ilişkin metaforları düşük oranda da olsa kullandıkları görülmektedir. Yine kadın öğretmenler programın kopya edildiğine dair metafor oluşturmazken erkek öğretmenler %7 oranında bu özelliği vurgulayan metaforlar kullanmışlardır.

Kadın öğretmen adaylarının ise kullandıkları metaforlarda eğitim programını en fazla oranda gelişim çağındaki yavru (%18,3) olarak betimledikleri görülmektedir. Ayrıca kadın öğretmen adayları programı çoğunlukla iyi, nitelikli ve kaliteli bir ürün (%13,4), dış görünümü iyi ama içi boş nesne (%13,4), sınırlandıran, tekdüze kurallar (%12,2) ve arızalı, kullanılamayan nesne (%9,8) olarak belirtmişlerdir. Bununla birlikte erkek öğretmen adayları da programı en fazla oranda gelişim çağındaki yavru (%16,3) olarak belirtmişlerdir. Erkek öğretmen adayları programı çoğunlukla sistem (%15,2), arızalı, kullanılamayan nesne (%12) ve değişkenlik özelliği olan, esnetilebilir (%10,9) olarak görmüşlerdir. Hem kadın hem de erkek öğretmen adayları programa ilişkin olarak karakterize edilemeyen (K=%1,2, E=%3,3) ve kopya çekme işi (K=%2,4, E=%1,1) metaforlarını en az oranda kullanmışlardır. Bu açıdan bulgulara bakıldığında öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin programa ilişkin algılarını ifade ettikleri metaforlar arasında cinsiyet bağlamında önemli bir farklılaşmanın olmadığı söylenebilir.

Tablo 5.

Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Programa İlişkin Algılarını İfade Ettikleri Metaforların Branşlar Açısından Dağılımı

Metafor Sınıfı			Arızalı, kullanılmayan nesne	Sistem	İyi, nitelikli ve kaliteli bir ürün	Kopya çekme işi	Sınırlandırıcı, tekdüze kurallar	Özgürleştirici, katılım sağlayıcı etmenler	Yavaş ilerleyen mekanizma	Gelişim çağındaki yavru	Karakterize edilemeyen	Değişkenlik özelliği olan, esnetilebilir cisim	Dış görünümü iyi ama içi boş nesne	Hedefe ulaşmada kullanılan araç, yol	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	Ö	f	6	5	1	1	3	2	2	7	1	3	11	-	42
		%	14,3	11,9	2,4	2,4	7,1	4,8	4,8	16,7	2,4	7,1	26,2	-	100
	ÖA	f	2	3	6	2	5	1	2	5	-	3	5	5	39
		%	5,1	7,7	15,4	5,1	12,8	2,6	5,1	12,8	-	7,7	12,8	12,8	100
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Ö	f	8	8	7	3	8	3	4	12	1	6	16	5	81
		%	9,9	9,9	8,6	3,7	9,9	3,7	4,9	14,8	1,2	7,4	19,8	6,2	100
	ÖA	f	5	-	3	1	2	-	1	-	1	1	-	-	14
		%	35,7	-	21,4	7,1	14,3	-	7,1	-	7,1	7,1	-	-	100
Fen ve Teknoloji Öğretmenliği	Ö	f	6	7	3	-	6	4	1	5	1	4	6	2	45
		%	13,3	15,6	6,7	-	13,3	8,9	2,2	11,1	2,2	8,9	13,3	4,4	100
	ÖA	f	11	7	6	1	8	4	2	5	2	5	6	2	59
		%	18,6	11,9	10,2	1,7	13,6	6,8	3,4	8,5	3,4	8,5	10,2	3,4	100
Türkçe Öğretmenliği	Ö	f	5	3	-	-	2	-	1	3	1	2	3	1	21
		%	23,8	14,3	-	-	9,5	-	4,8	14,3	4,8	9,5	14,3	4,8	100
	ÖA	f	3	11	7	1	6	3	2	15	3	7	3	3	64
		%	4,7	17,2	10,9	1,6	9,4	4,7	3,1	23,4	4,7	10,9	4,7	4,7	100
Toplam	Ö	f	8	14	7	1	8	3	3	18	4	9	6	4	85
		%	9,4	16,5	8,2	1,2	9,4	3,5	3,5	21,2	4,7	10,6	7,1	4,7	100
	ÖA	f	3	3	3	1	6	1	-	-	-	3	1	3	24
		%	12,5	12,5	12,5	4,2	25	4,2	-	-	-	12,5	4,2	12,5	100
Toplam	Ö	f	8	-	4	-	2	2	-	5	-	-	4	1	26
		%	30,8	-	15,4	-	7,7	7,7	-	19,2	-	-	15,4	3,8	100
	ÖA	f	11	3	7	1	8	3	-	5	-	3	5	4	50
		%	22	6	14	2	16	6	-	10	-	6	10	8	100
Toplam	Ö	f	19	11	7	3	13	3	4	10	3	9	15	4	101
		%	18,8	10,9	6,9	3	12,9	3	4	9,9	3	8,9	14,9	4	100
	ÖA	f	19	21	20	3	19	10	5	30	4	14	18	11	174
		%	10,9	12,1	11,5	1,7	10,9	5,7	2,9	17,2	2,3	8	10,3	6,3	100
Toplam	Top	f	38	32	27	6	32	13	9	40	7	23	33	15	275
		%	13,8	11,6	9,8	2,2	11,6	4,7	3,3	14,5	2,5	8,4	12	5,5	100

Branşlar açısından öğretmen adayları ve öğretmenlerin kullandıkları metaforlar değerlendirildiğinde, Sınıf öğretmenleri kullandıkları metaforlarda programı en fazla oranda dış görünümü iyi ama içi boş nesne (%26,2) olarak betimlerken, Sınıf öğretmeni adayları ise iyi, nitelikli ve kaliteli bir ürün (%15,4) olarak betimlemişlerdir. Araştırma bulgularına göre bu oranlar, Sosyal Bilgiler öğretmenleri arızalı, kullanılmayan nesne (%35,7), Sosyal Bilgiler öğretmen adayları sistem (%35,7), Fen ve Teknoloji öğretmenleri arızalı, kullanılmayan nesne (%23,8), Fen ve Teknoloji öğretmen gelişim çağındaki yavru (%23,4) ve Türkçe öğretmenleri sınırlandırıcı, tekdüze kurallar (%25), Türkçe öğretmen adayları arızalı, kullanılmayan nesne (%30,8) şeklindedir. Tüm gruplarda ise programa ilişkin kopya çekme işi ve karakterize edilemeyen metaforları en az oranlarda kullanılmıştır.

Tablo 5'e göre kullanılan metaforlar tüm branşlar açısından incelendiğinde Sınıf, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji ve Türkçe öğretmenlerinin programı en fazla oranda arızalı, kullanılmayan nesne (%18,8) ve dış görünümü iyi ama içi boş nesne (%14,9) olarak belirttikleri görülmektedir. Öğretmen adayları ise en fazla oranda gelişim çağındaki yavru (%17,2) ve sistem (%12,1) metaforlarını kullanmışlardır. Araştırma bulgularında öne çıkan bir nokta ise, öğretmenlere oranla öğretmen adayları eğitim programını daha çok geliştirebilir, sistemli ve nitelikli olarak görmektedirler. Buna karşın öğretmenler ise eğitim programını işlevselliğini yitirmiş, fonksiyonlarını yerine getiremeyen ve sınırlandırıcı olarak görmektedirler. Dolayısıyla öğretmen adaylarının eğitim programı öğretmenlere göre daha olumlu gördükleri ancak geliştirilerek kullanılması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin eğitim programına ilişkin oluşturdukları metaforların büyük oranda olumsuz algı ifadeleri içerdiği, buna karşın öğretmen adaylarının eğitim programına ilişkin oluşturdukları metaforların ise öğretmenlere göre daha olumlu ifadeler içerdiği söylenebilir. Öğretmen adayları, öğretmenlere göre eğitim programını eksiklikleri tamamlanarak geliştirilebilir ve kullanılabilir nitelikte görmektedirler. Bu sonucun, öğretmenlerin eğitim programını uygulama sürecindeki sorunları bizzat yaşamalarından kaynaklanabileceği gibi öğretmen adaylarının yeni programa göre yetişmelerinden de kaynaklanabileceği söylenebilir. Semerci'nin (2007) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin, ilköğretim programlarının geliştirilmesine ilişkin olarak, kendilerine yeterince anlatılmadığından kaynaklanan bazı endişelerinin olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Bu bulgu, araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir.

Araştırmanın diğer bulgularına ilişkin sonuçlar ise şu şekildedir:

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitim programına ilişkin algılarını ifade ettikleri metaforların cinsiyet açısından dağılımları incelendiğinde ise, kadın öğretmenlerin genel olarak eğitim programını dış görünümü iyi ama içi boş nesne olarak, erkek öğretmenlerin ise arızalı kullanılmayan nesne olarak gördükleri bulgusuna rastlanmıştır. Öğretmen adaylarında ise bu durum hem kadın hem de erkek adayların eğitim programını çoğunlukla gelişim çağındaki yavru olarak gördükleri yönündedir.

Öğretmenlerin ve öğretmenlerin adaylarının eğitim programına ilişkin algılarını ifade ettikleri metaforların branşlar açısından dağılımları incelendiğinde ise, Sınıf öğretmenliği branşındaki öğretmenler ve adaylar genel olarak eğitim programını dış görünümü iyi ama içi boş nesne olarak, Sosyal Bilgiler öğretmenliği branşındaki öğretmenler ve adaylar arızalı, kullanılmayan nesne olarak, Fen ve Teknoloji öğretmenliği branşındaki öğretmen ve adaylar gelişim çağındaki yavru ve Türkçe öğretmenliği branşındaki öğretmen ve adayları ise yine arızalı, kullanılmayan nesne olarak betimlemişlerdir. Branşlar açısından değerlendirildiğinde sadece Fen ve teknoloji öğretmenliği branşındaki öğretmen ve öğretmen adaylarının programa ilişkin olumlu metaforlar oluşturdukları ve bu metaforlarında çoğunlukla öğretmen adayları tarafından oluşturulduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kullandıkları metaforların ve gerekçelerin betimsel analiz ile incelenmesi sonucunda, eğitim programının dış görünüşü iyi olmasına karşın içinin boş olduğu, arızalı, kullanılmayan nesne gibi görüldüğü, yapılandırmacı yaklaşım uygulandığı söylene de hala uygulamada sıkıntıların yaşandığı söylenebilir. Programın bireyleri sınırlandırıcı yanlarının fazla

olduğu, gelişmek için zamana ihtiyacı olduğu ve gerek öğretmen yeterlilikleri gerekse okullardaki, fiziki yapı ve araç gerecin uygun olmamasından dolayı sorunlar yaşandığı, bu yüzden istenilen sonuca ulaşamadığı belirtilmiştir. Öğretmenler bu yönüyle programı olgunlaşmamış meyve, ön lastiği patlamış kamyon, tek kürekli sandal, şişirilmiş balon, boş küp, kaplumbağa gibi metaforlarıyla ifade etmişlerdir. Programın yüklü olduğunu ifade etmek için ise aşırı yüklü kamyon, kitaplarla dolu raf gibi metaforlara benzetmişlerdir.

Aday öğretmenler ise, programı olumlu ve iyi metaforlarla ifade ederek eğitim programını yıldız, güneş, oyun hamuru, sirk ve tiyatro sahnesi gibi metaforlara benzetmek suretiyle programın öğrenciyi aktif kıldığı, daha önceki programa göre esnek olduğu, etkinliklere yer verdiği, drama gibi aktif yöntemlerin kullanılmasına olanak sağladığı, günün şartlarına göre değişime olanak sağladığı yönünde görüşler ileri sürmüşlerdir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin, yapılandırmacı yaklaşıma tam olarak geçilemediği ve eğitim programının özellikle uygulaması aşamasında birçok sorunla karşılaştığı yönünde görüşler ifade ettikleri görülmüştür. Buna karşın öğretmen adaylarının bir kısmı öğretmenlerin görüşlerini destekler nitelikte görüş belirtirken, çoğunluğu ise programın eğer bazı sorunları giderilirse ve öğretmenler tarafından doğru bir şekilde uygulanırsa amacına ulaşabileceği yönünde görüşler belirtmişlerdir. Cuban'a (1993) göre eğitimde amaçlanan, uygulanan ve ulaşılan program arasında sıklıkla bir uyumsuzluk yaşanmaktadır (Akt. Handal & Herrington, 2003). Bal (2008), Demir ve Şahin (2009), Duru ve Korkmaz (2010) gibi araştırmacıların programın uygulanmasındaki sıkıntılara ilişkin bulguları da araştırmanın bu bulgusu ile paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin bu olumsuz algısının öğrenme-öğretme süreçlerine yansımaları, programdan istenen verimin alınmasını engelleyici bir faktör olarak görülebilir. Öğretmenlerin inançları programın günlük gerçekliğe ve sınıf içi eğitime dönüştürülmesinde kolaylaştırıcı ya da engelleyici rol oynayabilir. Dolayısıyla öğretmenlerin program hakkında olumlu görüşe sahip olmaları, programı içselleştirmeleri programın uygulanabilirliğindeki etkililiği arttıracaktır (Bartirromo & Etkina, 2009, Handal & Herrington, 2003). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlar ve bunları dayandırdıkları gerekçelerde programın etkili ve verimli bir şekilde uygulanmadığını gösteren önemli ipuçları olarak görülebilir. Bu açıdan bakıldığında sonuçlar, eğitimdeki sorunları ortadan kaldıracığı ve öğrenci merkezli bir öğrenme sürecinin oluşturulacağı söylenen programın uygulama anlamında yeterince işlevsel olmadığını ortaya çıkaran göstergeler olarak kabul edilebilir. Eğitim programında ortaya çıkan sorun ve aksaklıkların belirlenerek gözden geçirilmesi programın verimliliği ve etkililiği açısından oldukça önemlidir. Bu anlamda araştırma sonuçları ile birlikte öğretmen, öğrenci, veli ve diğer eğitim bileşenlerinin görüşleri dikkate alınarak, mevcut eğitim programının verimli şekilde uygulanması hususunda çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca eğitim programlarının etkili olabilmesi için okullardaki fiziki yapı ve araç-gereç, donanım programın sunduğu anlayış doğrultusunda kullanıma uygun hale getirilmelidir. Öğretmenleri eğitim programına ilişkin olumsuz metaforları kullanmaya yönelten sorunları ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırmalar yapılarak uygulamaların bu doğrultuda geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Aydın, İ. S. ve Pehlivan, A. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının "öğretmen" ve "öğrenci" kavramlarına ilişkin kullandıkları metaforlar. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5 (3), 818-842.
- Bal, P. (2008). Yeni ilköğretim matematik öğretim programının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (1), 53-68.
- Bartirolo, T., & Etkina, E. (2009). Implementing reform: teachers' beliefs about students and the curriculum. *AIP Conference Proceedings*, 1179, 468-489.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education: an introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education. *South African Journal of Education*, 29, 431-444.
- Boyacı, A. (2009). İlköğretim okulu öğretmenlerinin eğitim planlaması süreçlerine yönelik kullandıkları metaforlar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (21), 111-124.
- Cerit, Y. (2008). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin müdür kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33 (147), 3-13.
- Demir, S. ve Şahin, S. (2009). İlköğretim okullarında 1-5. sınıflarda yapılandırmacılık yaklaşımına göre oluşturulan eğitim programlarının uygulanmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar. *Journal of Qafqaz University*, 1 (26).
- Duru, A. ve Korkmaz, H. (2010). Öğretmenlerin yeni matematik programı hakkındaki görüşleri ve program değişim sürecinde karşılaşılan zorluklar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (38), 67-81.
- Güven, B. ve Güven, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 503-512.
- Handal, B., & Herrington, A. (2003). Mathematics teachers' beliefs and curriculum reform. *Mathematics Education Research Journal*, 15 (1), 59-69.
- Holman, C. (1985). *A Handbook to Literature*. Indianapolis: ITT Bobbs-Merrill Educational Publishing Company.
- Jensen, D. F. (2006). Metaphors as a bridge to understanding educational and social contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 1 (5).
- Lakoff, G., & Johnsen, M. (2003). *Metaphors We Live by*. London: The University of Chicago Press.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. London, United States of America: SAGE.
- Örten, D. ve Erginer, E. (2010). Türkiye'de eğitimde program geliştirme alanındaki öncü akademisyenlerin eğitimde program geliştirmeye ilişkin metaforik algıları. *I. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi ve Eğitim Programları ve Öğretim Derneği.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 281-326.
- Semerci, Ç. (2007). "Program Geliştirme" Kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31 (2), 125-140.
- Taşdemir, M., & Taşdemir, A. (2011). İlköğretim programı üzerine öğretmen metaforları. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, (s. 795-809). Antalya.
- Thomas, L., & Beauchamp, C. (2011). Understanding new teachers' professional identities through metaphor. *Teaching and Teacher Education* (27), 762-769.
- Ünal, A., Yıldırım, A. ve Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (23), 261-272.
- Visser-Wijnveen, G. J., Van Driel, J. H., Van der Rijst, R. M., Verloop, N., & Visser, A. (2012). The relationship between academics' conceptions of knowledge, research and teaching—a metaphor study. *Teaching in Higher Education*, 14 (6), 673-686.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.